

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ НАСТАНОВИ

до організації самостійної роботи, проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

(для студентів заочної форми навчання спеціальності 051 – Економіка)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2018

Методичні настанови до організації самостійної роботи і проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Регіональна економіка» (для студентів заочної форми навчання спеціальності 051 – Економіка) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : Т. А. Пушкар, Н. М. Сіренко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 50 с.

Укладачі :   канд. екон. наук, доц. Т. А. Пушкар,
    ст. викл. Н. М. Сіренко

Рецензент

В. А. Лушкін, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств міського господарства ХНУМГ ім. О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства, протокол № 8 від 09.02.2018.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1 Матеріали до самостійної роботи.....	6
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи розвитку регіональної економіки	6
Тема 1 Предмет, метод і задачі дисципліни «Регіональна економіка»	6
Тема 2 Теорії та концепції розміщення продуктивних сил і регіональної економіки	7
Тема 3 Економічне районування та територіальна організація господарства.....	8
Тема 4 Регіон у системі територіального поділу праці.....	10
Змістовий модуль 2 Господарський комплекс країни і регіонів	11
Тема 5 Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах	11
Тема 6 Природний та трудоворесурсний потенціал України	12
Тема 7 Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення	13
Змістовий модуль 3 Регіональні соціально-економічні системи як основа сталого розвитку	15
Тема 9 Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики	15
Тема 10 Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем	16
Тема 11 Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку	17
Тема 12 Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та світові структури	18

Тема 13 Фактори сталого розвитку продуктивних сил	19
2 Матеріали до проведення практичних занять.....	20
2.1 Практичні завдання до змістового модуля 1 «Теоретичні основи розвитку регіональної економіки»	20
2.2 Практичні завдання до змістового модуля 2 «Господарський комплекс країни і регіонів».....	23
2.3 Практичні завдання до змістового модуля 3 «Регіональні соціально-економічні системи як основа сталого розвитку»	30
Перелік питань до іспиту з дисципліни «Регіональна економіка».....	36
Список рекомендованої літератури.....	40
Термінологічний словник.....	42
Додатки.....	46

ВСТУП

У складних умовах формування механізму трансформації національної економіки особливого значення набувають регіональні аспекти стратегії соціально-економічного розвитку. У цьому контексті особливо актуальним видається питання позитивних змін у галузевій, територіальній і функціональній структурі економіки регіонів, ефективної міжрегіональної співпраці, раціонального використання екологічного, соціального й економічного потенціалу регіонів.

Курс країни на децентралізацію, підвищення відповідальності регіонів у вирішенні питань соціально-економічного розвитку, вимагає наявності від фахівців у сфері економіки ґрунтовних знань з теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки, практичних аспектів формування та реалізації регіональних політик на всіх рівнях. Саме це і зумовлює мету та завдання вивчення дисципліни «Регіональна економіка».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Регіональна економіка» (Модуль 1. Регіональна економіка) є формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямків регіонального розвитку економіки, а також екологічних знань, мислення та свідомості економіста.

Завдання вивчення дисципліни «Регіональна економіка» - засвоєння теорії регіональної економіки і регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики; оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її регіонів; об'єктивну необхідність раціонального та ефективного використання природних, науково – виробничих, людських ресурсів регіонів країни; засвоєння принципів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, понять про екологічний моніторинг, екологічні нормативи і стандарти.

1 МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1 Теоретичні основи розвитку регіональної економіки

Тема 1 Предмет, метод і задачі дисципліни «Регіональна економіка»

Питання теми

1.1 Місце, роль і завдання курсу розміщення продуктивних сил і регіональної економіки в системі економічних дисциплін.

1.2 Предмет і об'єкт дослідження розміщення продуктивних сил і економіки районів.

1.3 Понятійний апарат курсу, зміст основних економічних законів і категорій РПС і регіональної економіки та їхній об'єктивний характер.

Ключові поняття

Предмет курсу. Територіальний поділ праці і розміщення продуктивних сил. Місце курсу в системі наукових дисциплін. Зв'язок з економічною теорією, статистикою, галузевими економіками і іншими дисциплінами. Методологічна основа курсу. Спеціальні методи. Завдання дисципліни. Значення дисципліни в професійній підготовці фахівців-економістів. Структура і обсяг курсу.

Питання для самоконтролю

1. Визначте предмет та завдання вивчення дисципліни «Регіональна економіка».

2. У чому полягає сутність територіального поділу праці? Які особливості його прояву у сучасних умовах господарювання?

3. Визначте сутність розміщення продуктивних сил?

4. На яких принципах базується розміщення продуктивних сил?

5. Охарактеризуйте зв'язок дисципліни «Регіональна економіка» з іншими економічними науками.

6. Визначте основні методи дослідження в регіональній економіці. У чому полягає особливість їх застосування?

7. Назвіть основні завдання вивчення дисципліни.

8. Аргументуйте актуальність вивчення дисципліни в сучасних умовах господарювання.

Тема 2 Теорії та концепції розміщення продуктивних сил і регіональної економіки

Питання теми

2.1 Теоретичні підходи до розміщення продуктивних сил. Основоположники теорії розміщення виробництва.

2.2 Економічні передумови розміщення продуктивних сил України.

2.3 Етапи економічного обґрунтування розміщення продуктивних сил і галузей економіки.

Ключові поняття

Економічні закони суспільного виробництва і закономірності розміщення продуктивних сил, їх об'єктивний характер. Порівняння ступеню економічного і соціального розвитку окремих регіонів. Основні закономірності РПС: ефективність розміщення продуктивних сил, територіальний розподіл праці, економічна цілісність регіону, регіональній інтеграції господарства, територіальної концентрації продуктивних сил, зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів; комплексного розміщення продуктивних сил. Найважливіші принципи і чинники розміщення продуктивних сил. Визначальна роль екологічних і соціальних критеріїв в розміщенні виробництва. Пріоритетність розвитку соціальної сфери. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил і формування економіки регіону.

Питання для самоконтролю

1. Обґрунтуйте значення економічної географії у становленні регіональної економіки як науки.
2. Визначте основні положення «теорії штандорта» А. Вебера.
3. Охарактеризуйте основні положення теорії Й. Тюнена.
4. Визначте основні положення концепції А. Льоша, її вплив на розвиток подальших теоретичних положень розміщення продуктивних сил.
5. Охарактеризуйте сутність теорія «географічного детермінізму». Обґрунтуйте її вплив на розвиток наукових положень розміщення продуктивних сил.
6. Охарактеризуйте сучасні теорії розміщення продуктивних сил та регіональної економіки. Які особливості їх розвитку?
7. Назвіть основні етапи процесу економічного обґрунтування розміщення продуктивних сил.
8. Назвіть основні показники аналізу сучасного стану соціально-економічного розвитку та розміщення продуктивних сил і галузей виробництва.
9. Охарактеризуйте основні складові оцінки природних, економічних і соціальних передумов подальшого розвитку продуктивних сил.
10. Назвіть основні підходи до обґрунтування основних напрямків виробничої спеціалізації та комплексного розвитку господарства.

Тема 3 Економічне районування та територіальна організація господарства

Питання теми

- 3.1 Сутність, функції та проблеми економічного районування.
- 3.2 Економічне районування України.
- 3.3 Територіальна організація продуктивних сил економічних районів України.

Ключові поняття

Економічне районування як науковий метод територіальної організації господарства. Територіальний розподіл праці – основа формування економічних районів. Макро-, мезо- і мікрорайони. Практичне значення економічного районування. Сучасне мезорайонування України. Територіальна організація господарства.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення економічного району.
2. Обґрунтуйте зв'язок територіального поділу праці з економічним районуванням. Як проявляється даний взаємозв'язок на сучасному етапі розвитку національної економіки.
3. Визначте об'єктивні передумови формування економічних районів в регіоні.
4. Визначте сутність макро-, мезо- і мікрорайони.
5. Назвіть економічні фактори формування економічних районів.
6. Означте природні фактори формування економічних районів в регіонах.
7. Охарактеризуйте на прикладах історичні особливості формування економічних районів.
8. Визначте підходи до галузевого та інтегрального районування.
9. Назвіть рівні економічних районів. Надайте їх характеристику.
10. Назвіть основні функції економічного районування.
11. Назвіть підходи до економічного районування в Україні.
12. Охарактеризуйте найбільш розповсюджену систему економічного районування в Україні.
13. Означте основні напрямки удосконалення територіальної організації продуктивних сил України.

Тема 4 Регіон у системі територіального поділу праці

Питання теми

- 4.1 Регіональна економіка як наука.
- 4.2 Основні підходи до визначення регіону.
- 4.3 Соціально-економічний потенціал регіону.

Ключові поняття

Поняття регіону, регіональної економіки і регіональної політики. Основні положення функціонування регіональної економіки.

Соціально-економічний потенціал регіону: природно-ресурсний, демографічний, науково-технічний, виробничий, науковий, рекреаційний, інформаційний, соціальний, культурний. Показники спеціалізації регіонів країни: питома вага виробництва продукції галузей спеціалізації регіону в загальному виробництві країни, коефіцієнт локалізації, коефіцієнт виробництва на душу населення, коефіцієнт товарності.

Питання для самоконтролю

1. Надайте визначення поняття «регіон». Які підходи до його визначення існують у регіональній економіці?
2. Визначте основні структурні елементи регіону?
3. Охарактеризуйте принципи формування соціально-економічного потенціалу регіону.
4. Охарактеризуйте особливості визначення природно-ресурсного, демографічного, науково-технічного і виробничого потенціалу регіону.
5. Охарактеризуйте особливості визначення рекреаційного, інформаційного, соціального і культурного потенціалу регіону.
6. Назвіть показники, якими оцінюється спеціалізації регіонів країни. Як вони розраховуються?

Змістовий модуль 2 Господарський комплекс країни і регіонів

Тема 5 Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах

Питання теми

5.1 Сутність та основні принципи формування господарського комплексу.

5.2 Структура господарського комплексу.

5.3 Основні проблеми і перспективи розвитку господарського комплексу країни.

Ключові поняття

Поняття господарського комплексу. Основні показники, що характеризують економіку країни. Місце України серед країн світу по рівню економічного розвитку. Історія розвитку економіки України. Сучасний економічний стан України – основні тенденції і проблеми. Структура господарського комплексу України. Стратегія і тактика структурної перебудови. Зміна в галузевій структурі господарства під впливом соціальної переорієнтації і технологічного прогресу.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття господарського комплексу.

2. Під впливом яких факторів формується структура господарського комплексу?

3. Якими показниками характеризується національна економіка? Охарактеризуйте методику розрахунку основних із них.

4. Які елементи включено до структури господарського комплексу?

5. Охарактеризуйте історичні етапи розвитку економіки національної економіки України.

6. Визначте основні проблеми сучасного етапу розвитку господарського комплексу України.

7. Окресліть основні тенденції розвитку господарського комплексу України та її регіонів.

8. Визначте основні напрямки структурної перебудови національної економіки.

Тема 6 Природний та трудовресурсний потенціал України

Питання теми

- 6.1 Сутність та структура природного потенціалу.
- 6.2 Характеристика природно-енергетичного потенціалу України.
- 6.3 Характеристика трудовресурсного потенціалу. Основні показники.
- 6.4 Територіальне розміщення населення та демографічна ситуація
- 6.5 Процесі урбанізація як особливість сучасного розвитку територіального розміщення населення.

Ключові поняття

Природно-ресурсний потенціал і його структура. Місце України в світових сировинних і паливно-енергетичних ресурсах, міра забезпечення власних потреб. Характеристика природно-ресурсного потенціалу: паливних, рудних, нерудних корисних копалини, земляних, водних, біологічних, рекреаційних. Населення України і його роль в розвитку і територіальній організації господарства. Чисельність населення. Регіональні особливості відтворення населення. Демографічні проблеми. Депопуляція. Територіальне розміщення населення. Міграція населення і її види: регіональні особливості і відмінності. Національний склад населення і його особливості. Міське і сільське населення. Міська агломерація. Урбанізація і проблеми довкілля.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття природно-ресурсного потенціалу. Охарактеризуйте його основні елементи.
2. Охарактеризуйте структуру природно-ресурсного потенціалу.
3. Оцініть ступінь забезпеченості власних потреб національної економіки у паливно-енергетичних ресурсах.
4. Охарактеризуйте територіальне розміщення і рівень забезпеченості національної економіки рудними та нерудними копалинами.

5. Визначте наявність та достатність земляних, водних і біологічних ресурсів у країні.
6. Охарактеризуйте рекреаційні ресурси України.
7. Визначте регіональні особливості відтворення населення.
8. Окресліть основні демографічні проблеми країни. Якими показниками визначається демографічна ситуація у країні.
9. Визначте поняття міграції населення. Охарактеризуйте її види.
10. Визначте особливості розміщення міського та сільського населення у країні.
11. Наведіть приклади формування міських агломерацій в Україні.
12. Охарактеризуйте причини і наслідки розвитку процесів урбанізації.

Тема 7 Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення

Питання теми

- 7.1 Місце і значення промисловості у формуванні міжгалузевих господарських комплексів.
- 7.2 Роль паливно-енергетичного комплексу в господарському комплексі країни.
- 7.3 Галузева структура машинобудівного комплексу. Металургійний комплекс країни.
- 7.4 Хімічний комплекс країни.
- 7.5 Лісова і деревообробна промисловість. Агропромисловий комплекс країни.

Ключові поняття

Промисловість, як провідна галузь індустріального сектора. Галузева структура промисловості України: ефективність і тенденції розвитку. Роль паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві і його структура. Галузь паливно-енергетичного комплексу як чинник районування. Розміщення

галузей паливної промисловості. Паливний баланс і його структура. Місце металургійного комплексу в економіці України і його структура. Металургія як чинник районування. Роль машинобудування в народному господарстві. Структура комплексу. Галузева структура машинобудівного комплексу. Значення галузей хімічного комплексу в народному господарстві. Лісова і деревообробна промисловість. Галузева структура. Економічна оцінка лісових ресурсів. Значення агропромислового комплексу (АПК) в народному господарстві. Галузева структура сільського господарства.

Питання для самоконтролю

1. Визначте основні структуроутворюючі елементи промисловості країни.
2. Охарактеризуйте галузеву структуру промисловості України.
3. Які показники визначають ступінь розвитку та ефективність промислового виробництва. Промислові регіони.
4. Охарактеризуйте розвиток паливно-енергетичного комплексу країни.
5. Визначте особливості розміщення паливної промисловості країни.
6. Визначте сутність паливного балансу. Охарактеризуйте його структуру.
7. Визначте особливості розміщення металургійного комплексу країни.
8. Охарактеризуйте структуру машинобудівного комплексу країни.
9. Визначте особливості розміщення машинобудівної промисловості країни.
10. Окресліть особливості розвитку і розміщення лісової і деревообробної промисловості країни.
11. За якими показниками проводиться економічна оцінка лісових ресурсів?
12. Окресліть особливості розвитку і розміщення агропромислового комплексу країни.
13. Охарактеризуйте структуру сільського господарства країни. Розміщення основних сільськогосподарських культур.

Змістовий модуль 3 Регіональні соціально-економічні системи як основа сталого розвитку

Тема 9 Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики

Питання теми

9.1 Сутність та об'єкти регіональної політики.

9.2 Завдання та мета регіональної політики.

Ключові поняття

Сутність державної регіональної економічної політики і її основні напрями. Об'єкти і суб'єкти регіональної економічної політики. Цілі державної регіональної економічної політики. Підвищення ефективності територіального розподілу праці. Оптимізація інтеграційних і дезінтеграційних процесів. Основні принципи державної регіональної економічної політики. Завдання регіональної економічної політики. Забезпечення комплексності і раціональної структури господарства регіону.

Питання для самоконтролю

1. Визначте сутність та основні принципи державної регіональної політики.
2. Назвіть основні завдання регіональної економічної політики.
3. Охарактеризуйте основні напрями регіональної політики. Визначте проблемні питання її формування.
4. Назвіть об'єкти і суб'єкти регіональної економічної політики.
5. Визначте основні цілі державної регіональної економічної політики.
6. Окресліть основні проблемні питання та напрями децентралізації.

Тема 10 Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем

Питання теми

10.1 Територіально-виробничі комплекси як складова господарського комплексу країни.

10.2 Види виробничих комплексів.

10.3 Територіальні особливості розвитку регіонів країни.

Ключові поняття

Територіально-виробничі комплекси і їх роль у розвитку продуктивних сил. Міжгалузеві комплекси як соціально-економічна система. Виробничі комплекси, промисловий вузол, район, технополіс, портово-промисловий комплекс. Спільність регіональних соціально-економічних систем. Територіальні особливості розвитку різних регіонів і областей України.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття територіально-виробничих комплексів.

2. Оцініть роль територіально-виробничих комплексів у розвитку продуктивних сил країни.

3. Визначте поняття виробничого комплексу. Особливості їх розвитку на сучасному етапі.

4. Визначте поняття промислових вузлів. Особливості їх розвитку.

5. Визначте поняття технополісу, технопарку, інноваційного інкубатору, портово-промислового комплексу.

6. Охарактеризуйте територіальні особливості розвитку різних регіонів і областей України.

Тема 11 Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку

Питання теми

9.1 Спеціалізація економічних районів в системі територіального поділу праці. Галузі спеціалізації.

9.2 Диференціація та диспропорції регіонального розвитку.

9.3 Склад і місце району в економіці України.

Ключові поняття

Місце і спеціалізація економічних районів в системі територіального розподілу праці. Комплексний соціально-економічний розвиток території в умовах ринкових стосунків. Диференціація території по рівню і комплексності розвитку продуктивних сил. Господарство регіонів України. Характеристика продуктивних сил економічних районів України: Донецького, Придніпровського, Північно-східного, Столичного, Причорноморського, Центрального, Подільського, Карпатського, Північно-західного. Склад і місце району в економіці України, галузі спеціалізації, основні чинники районної освіти, географія основних галузей промисловості і АПК, транспортна система, проблеми і перспективи розвитку економіки району.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття спеціалізації економічних районів. Економічний район в системі територіального поділу праці.

2. Назвіть основні принципи комплексного соціально-економічного розвитку територій.

3. Охарактеризуйте диференціацію територій України по рівню і комплексності розвитку продуктивних сил.

4. Надайте характеристику продуктивних сил економічних районів України.

5. Назвіть основні причини диспропорції економічного розвитку регіонів України.

6. Окресліть склад і місце району в економіці України.

7. Визначте основні проблеми і перспективи розвитку економічних районів України.

Тема 12 Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та світові структури

Питання теми

10.1 Об'єктивні передумови розширення зовнішньоекономічних відносин.

10.2 Основні форми зовнішньоекономічних відносин.

10.3 Географія зовнішньоекономічних зв'язків.

10.4 Сучасний стан міжнародних економічних відносин України.

10.5 Проблеми та перспективи зовнішньоекономічної діяльності України.

Ключові поняття

Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків (ВЕС). Зовнішня торгівля: структура, тенденції розвитку. Об'єктивні причини розширення ВЕС. Територіальна і товарна структура експорту і імпорту. Головні торговельні партнери України. Проблеми іноземного інвестування і створення вільних економічних зон в Україні. Зовнішньоекономічна співпраця України в рамках СНД. Історичний, політичні, економічні, науково-технічні, військові, соціальні, транспортні, культурні зв'язки ВЕС з країнами Євросоюзу, ГУАМ, СЕП, ЧОС. Інтеграція України в ЄС.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні форми зовнішньоекономічних відносин.

2. Охарактеризуйте прояв форм і типів зовнішньоекономічних відносин в регіонах України.

3. Окресліть товарну структуру експорту. Оцініть вплив територіального поділу праці на структуру експорту регіонів. Наведіть приклади.

4. Окресліть територіальну структуру експорту. Назвіть основні фактори, що впливають на неї.

5. Охарактеризуйте товарну структуру імпорту. Оцініть вплив територіального поділу праці на структуру імпорту регіонів. Наведіть приклади.

6. Визначте основні проблеми іноземного інвестування і створення вільних економічних зон в Україні.

7. Визначте основних торгівельних партнерів України. Чим це зумовлено.

8. Навіть основні напрямки інтеграції національної економіки у ЄС.

Тема 13 Фактори сталого розвитку продуктивних сил

Питання теми

13.1 Сутність економічного розвитку та економічного зростання.

13.2 Стратегічні моделі економічного розвитку національної економіки.

13.3 Науково-технічний прогрес як фактор розвитку продуктивних сил країни.

Ключові поняття

Економічний розвиток, прогресивний економічний розвиток, економічне зростання, постіндустріальне економічне зростання. Стратегія економічного розвитку. Стратегічна модель економічного розвитку України. Стійкий розвиток та економічне зростання. Концепція стійкого розвитку. Основні принципи, положення і завдання. Науково-технічний прогрес і його вплив на територіальну і галузеву структуру продуктивних сил. Альтернативні джерела енергії. Новий вигляд сировини і матеріалів. Зміна в галузевій і територіальній структурі господарства під впливом соціальної переорієнтації економіки і технічного прогресу.

Питання для самоконтролю

1. Визначте сутність економічного розвитку та економічного зростання.
2. Назвіть основні фактори економічного розвитку.
3. Окресліть чинники економічного зростання. Як проявляється їх дія?
4. Які основні положення включає стратегічна модель розвитку економіки України.
5. Визначте сутність постіндустріального економічного зростання.
6. У чому полягає концепція стійкого розвитку?
7. Окресліть вплив науково-технічного прогресу на територіальну і галузеву структуру продуктивних сил.
8. Визначте вплив появи альтернативних джерел енергії на забезпечення стійкого економічного розвитку.
9. Назвіть напрямки галузевої та територіальної побудови під впливом соціальної переорієнтації економіки.

2 МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1 Практичні завдання до змістового модуля 1

«Теоретичні основи розвитку регіональної економіки»

Питання для обговорення

1. Основні підходи до визначення економічного відтворення в регіоні. Структура і елементи економічного відтворення.
2. Форми регіонального відтворення. Регіональне відтворення у регіонах України (на прикладах конкретних регіонів).
3. Територіальний поділ праці як фактор регіонального економічного відтворення (на прикладі регіонів України). Спеціалізація як основа.
4. Визначення сутності регіону як територіальної соціально-економічної системи (на прикладі регіонів України).

5. Поєднання національних, галузевих і територіальних інтересів: проблеми і перспективи (на прикладі регіонів України).

6. Спеціалізація як основа регіонального розвитку (на прикладі регіонів України).

Задача 1

Встановіть відповідність між науковим напрямком розвитку продуктивних сил і регіональної економіки та його засновниками (табл. 1).

Таблиця 1 – Дані до задачі 1

№ п/п	Науковий напрям	№ п/п	Засновники та представники теорії
1	Теорія ринків збуту	А	І. Тюнен
2	Штандортна теорія розміщення промисловості	В	В. Кристалер
3	Теорія центральних місць	С	М. Колосовський
4	Гранична просторова модель розміщення сільського господарства	Д	А. Льош
5	Теорія територіальної організації суспільства	Е	А. Сміт
6	Енвайронменталізм	Ф	П. Хаггет
7	«Вульгарний географізм»	Г	Ф. Перру
8	Теорія «полюсів розвитку» і «центрів росту»	Н	Е. Хенінгтон
9	Теорія регіонального міжгалузевого балансу «витрати-випуск»	І	У. Рейлі, Дж. Стюарт
10	Теорія економічних потенціалів	Ж	В. Леонт'єв
11	Теорія територіально-виробничих комплексів	К	А. Вебер
12	Модель «Центр – периферія»	Л	Дж. Фрідман

Задача 2

Річний випуск продукції регіону складає 180 млн ум. од. Визначити енергоємність, матеріалоємність і трудомісткість виробництва, якщо матеріальні витрати складають 94 млн ум. од, енергетичні витрати 12 000 млн квт/рік, трудові витрати 278 млн осіб/годин.

Задача 3

Здійсніть аналіз структури видів економічної діяльності регіонів *A*, *B*, *C*, *D* на основі даних по випуску продукції, що наведено у таблиці. Для аналізу необхідно розрахувати коефіцієнти локалізації виробництва у регіонах (табл. 2).

Таблиця 2 – Дані про структуру випуску продукції в регіонах

№	Вид діяльності	Регіон <i>A</i>	Регіон <i>B</i>	Регіон <i>C</i>	Регіон <i>D</i>	Країна
1	Добувна промисловість	14,5	27,5	30,8	28,5	24,6
2	Готова продукція	54,2	40,2	30,2	34,2	49,4
3	Послуги	31,3	32,2	39,0	37,3	26,0
	Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Задача 4

Здійсніть аналіз структури видів економічної діяльності регіонів *A*, *B* на основі даних по випуску продукції, що наведено у таблиці. Для аналізу необхідно розрахувати коефіцієнти локалізації виробництва у регіонах (табл. 3).

Таблиця 3 – Дані про структуру випуску продукції в регіонах

№	Вид діяльності	Регіон <i>A</i>	Регіон <i>B</i>	Країна
2	Готова продукція	64,2	49,2	59,4
3	Послуги	31,8	50,8	40,6
	Всього	100,0	100,0	100,0

Задача 5

В Україні виробництво чавуну становить близько 29 тис. т, алюмінію – понад 22 тис. т, а затрати електроенергії на виплавку цих металів відповідно : 40,2 млн кВт і 36 млн кВт/ год. Визначити енергомісткість однієї тони металу кожного виду, порівняйте ці показники. Назвіть, якими факторами зумовлено розміщення цих виробництв на території України.

2.2 Практичні завдання до змістового модуля 2

«Господарський комплекс країни і регіонів»

Питання для обговорення

1. Регіональні програми, їх мета, засоби та досвід розробки. Основні складові регіональних програм розвитку.
2. Пріоритетні напрямки розвитку економіки регіонів на етапі переходу до ринкових відносин (на прикладі конкретного регіону України).
3. Визначення, мета і принципи регіональної економічної політики (на прикладі конкретного регіону).
4. Методи проведення державної регіональної соціально-економічної політики, заходи та інструменти.
5. Цільові програми розвитку регіонів як інструмент реалізації державної соціально-економічної політики.

Задача 1

На макеті карти України (дод. А) нанесіть основні курортні зони України (на підставі табл. 3).

Таблиця 3 – Основні курорти України (станом на січень 2018 року без урахування тимчасово окупованих територій АР Крим)

№ п/п	Розташування	Міста та населенні пункти
1	2	3
1	Чорноморське узбережжя Миколаївської, Одеської та Херсонської області)	Очаків, Гопри, Скадовськ. Одеська група курортів : Куяльник, Лермонтовський, Аркадія, Великий Фонтан, Кароліно-Бугаз, Затока, Хаджибей, Лузанівка, Приморський, Лебедівка, Мала Долина.
2	Узбережжя Азовського моря	Бердянськ, Кирилівка, Генічеськ, Арабатська стрілка

Продовження таблиці 3

1	2	3
3	Гірські та передгірні райони Закарпатської, Івано-Франківської та Львівської областей	Свалява, Голубине, Поляна, Синяк, Черче, Ворохта, Трускавець, Немирів, Моршин, Любінь, Косів, Яремче, Буковель
4	Курортні зони Вінницької, Донецької, Київської та Харківської областей	Миргород, Березівські мінеральні води, Рай-Оленівка, Слав'яногірськ, Конча-Заспа, Пуща-Водиця, Хмільник

Охарактеризуйте особливості та фактори розміщення кожної курортної зони.

Задача 2

Проаналізуйте зміни у динаміці сільськогосподарського та промислового виробництва в Україні за останні п'ять років. Базою аналізу є офіційні статистичні дані :

1. Регіони України – 2016 (Частина I) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2016. – 299 с.

2. Регіони України – 2016 (Частина II) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2015. – 692 с.

Задача 3

На макеті карти України (дод. А) нанесіть найбільші магістральні трубопроводи, що проходять по території України. Охарактеризуйте особливості та фактори їх розміщення.

Задача 4

На макеті карти України (додаток А) нанесіть найбільші електростанції, що розташовані на території України. Охарактеризуйте особливості та фактори їх розміщення. Дані подані в таблиці 4.

Таблиця 4 – Найбільші електростанції України (станом на січень 2014 року)

№ п/п	Найменування	Тип	Місцезнаходження
1	Вуглегорська	ТЕС	Донецька обл
2	Ровенська	АЕС	Ровенська обл
3	Курахівська	ТЕС	Донецька обл
4	Хмельницька	АЕС	Хмельницька
5	Чорнобильська	АЕС	Київська
6	Слов'янська	ТЕС	Донецька обл
7	Старобешівська	ТЕС	Донецька обл
8	Луганська	ТЕС	Луганська обл
9	Південноукраїнська	АЕС	Миколаївська обл
10	Запорізька	АЕС	Запорізька обл
11	Київська	ГЕС	Київська обл
12	Канівська	ГЕС	Черкаська обл
13	Зміївська	ТЕС	Харківська обл
14	Криворізька	ТЕС	Дніпропетровська обл
15	Придніпровська	ТЕС	Дніпропетровська обл
16	Кременчуцька	ТЕС	Полтавська обл
17	Дніпродзержинська	ГЕС	Дніпропетровська обл
18	Запорізька	ТЕС	Запорізька обл
19	Трипільська	ТЕС	Київська обл
20	Ладижинська	ТЕС	Вінницька обл
21	Бурштинська	ТЕС	Івано-Франківська
22	Дніпровська (Дніпрогес)	ГЕС	Запорізька обл
23	Каховська	ГЕС	Херсонська обл
24	Дністровська	ГЕС	Чернівецька обл

Задача 5

На макеті карти України (дод. А) нанесіть найбільші морські та річкові порти України. Охарактеризуйте особливості та фактори розвитку портового господарства на основі даних, що представлені у статистичному збірнику «Транспорт і зв'язок України» – 2015: стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2016. – 175 с.

Задача 6

Визначте фактори, що впливають на розвиток транспортного комплексу в Україні та її регіонах (табл. 5). Що впливає на асиметрію розвитку транспорту в Україні? Визначте проблеми і перспективи розвитку транспорту.

Таблиця 5 – Фактори, що впливають на розвиток основних видів транспорту

№ п/п	Вид транспорту	Фактори розміщення та розвитку	Регіони, у яких вид транспорту має визначальне значення
1	Залізничний		
2	Автомобільний		
3	Водний		
4	Авіаційний		
5	Трубопровідний		

Задача 7

Проаналізуйте та визначте структуру сільського господарства за регіонами України (табл. 6). Позначте на макеті карти України основні регіони, що спеціалізуються на рослинництві, та основні регіони, що спеціалізуються на тваринництві. Визначте фактори, що впливають на розвиток спеціалізації сільського господарства в Україні.

Таблиця 6 – Виробництво сільськогосподарської продукції у 2016 році

	Продукція сільського господарства (у постійних цінах) ³ , млн грн.	У тому числі	
		продукція рослинництва	продукція тваринництва
1	2	3	4
Україна	254640,5	185052,1	69588,4
Автономна Республіка Крим	...	...	...
області			
Вінницька	21319,1	14423,7	6895,4
Волинська	6558,5	3785,8	2772,7
Дніпропетровська	15183,4	10720,9	4462,5
Донецька	7513,1	5111,5	2401,6
Житомирська	9406,8	6507,4	2899,4
Закарпатська	3964,9	2137,7	1827,2
Запорізька	9928,0	7895,3	2032,7
Івано-Франківська	5795,3	2964,3	2831,0
Київська	15544,7	10348,9	5195,8
Кіровоградська	12037,5	10094,0	1943,5
Луганська	4816,3	4082,0	734,3
Львівська	9255,4	5768,3	3487,1

Продовження таблиці 6

1	2	3	4
Миколаївська	9714,0	8065,3	1648,7
Одеська	11881,2	9950,7	1930,5
Полтавська	17212,6	13386,7	3825,9
Рівненська	6723,2	4463,5	2259,7
Сумська	10192,5	8122,0	2070,5
Тернопільська	8523,8	6224,4	2299,4
Харківська	15647,8	12455,6	3192,2
Херсонська	11232,2	9110,0	2122,2
Хмельницька	12548,6	9382,4	3166,2
Черкаська	14983,7	9171,3	5812,4
Чернівецька	4285,7	2664,9	1620,8
Чернігівська	10372,2	8215,5	2156,7
міста			
Київ	–	–	–
Севастополь	...	...	...

Задача 8

Проаналізуйте структури потоків туристів за регіонами України (табл. 7). Визначте основні туристичні центри, нанесіть їх на карту України. Охарактеризуйте фактори, що впливають на туристичну привабливість регіону на прикладах регіонів України.

Таблиця 7 – Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності

1	2015			2016		
	Усього	У тому числі		Усього	У тому числі	
		туроператорами ²	турагентами		туроператорами ²	турагентами
2	3	4	5	6	7	
Україна	2019576	1151125	868451	2549606	1767801	781805
Автономна Республіка Крим	...	...	...	...	...	...
області						
Вінницька	22748	7129	15619	27485	6472	21013
Волинська	15620	7057	8563	26526	14665	11861
Дніпропетровська	46121	5158	40963	57770	3786	53984
Донецька	3297	1503	1794	10874	4036	6838
Житомирська	6283	282	6001	8615	524	8091

Продовження таблиці 7

1	2	3	4	5	6	7
Закарпатська	10656	4300	6356	11601	4215	7386
Запорізька	30922	2648	28274	40376	1774	38602
Івано- Франківська	65885	59979	5906	79973	71809	8164
Київська	11560	535	11025	25008	1154	23854
Кіровоградська	7830	128	7702	8854	150	8704
Луганська	939	–	939	1896	–	1896
Львівська	112472	42839	69633	181827	109519	72308
Миколаївська	7464	880	6584	9023	768	8255
Одеська	45809	14264	31545	59077	24680	34397
Полтавська	9497	–	9497	14608	–	14608
Рівненська	6640	1539	5101	9022	669	8353
Сумська	7567	–	7567	8819	2397	6422
Тернопільська	6668	1778	4890	7536	1662	5874
Харківська	31233	1058	30175	40429	2462	37967
Херсонська	11720	1663	10057	16584	3191	13393
Хмельницька	25426	2508	22918	19885	1066	18819
Черкаська	8520	1198	7322	11684	857	10827
Чернівецька	15662	3373	12289	19415	4810	14605
Чернігівська	7052	84	6968	11698	113	11585
міста						
Київ	1501985	991222	510763	1841021	1507022	333999
Севастополь	...	...	...	...	...	...

Задача 9

Проаналізуйте природно-ресурсний потенціал регіонів України. Складіть таблицю, в яку занесіть показники, на основі яких проводився аналіз. Зробіть висновки. Базою аналізу є офіційні статистичні дані :

1. Регіони України – 2016 (Частина I) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2016. – 299 с.,

2. Регіони України – 2016 (Частина II) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2015. – 692 с.

Задача 10

За даними таблиці 8 розрахуйте коефіцієнти народжуваності, смертності та природний приріст населення за регіонами України.

Таблиця 8 – Демографічна ситуація

Регіон	Чисельність наявного населення на 1 січня 2017 року	Кількість народжених	Кількість померлих ¹
Україна	42584,5	397037	583631
Автономна Республіка Крим	...	...	...
області			
Вінницька	1590,4	15316	24617
Волинська	1041,0	13033	13492
Дніпропетровська	3230,4	31000	53127
Донецька	4244,0	19321	36808
Житомирська	1240,5	12982	20108
Закарпатська	1258,8	16000	15399
Запорізька	1739,5	15664	28129
Івано-Франківська	1379,9	14660	17221
Київська	1734,5	19027	28193
Кіровоградська	965,8	8859	16277
Луганська	2195,3	6485	14097
Львівська	2534,0	27134	32263
Миколаївська	1150,1	10781	17421
Одеська	2386,5	26417	33570
Полтавська	1426,8	12476	24437
Рівненська	1162,7	15688	14483
Сумська	1104,5	8822	18701
Тернопільська	1059,2	9974	14954
Харківська	2701,2	24004	42229
Херсонська	1055,6	10769	16442
Хмельницька	1285,3	12742	19982
Черкаська	1231,2	10582	20267
Чернівецька	908,1	10226	11513
Чернігівська	1033,4	8506	19235
міста			
Київ	2925,8	36569	30666
Севастополь	...	...	...

Практичні завдання до змістового модуля 3

«Регіональні соціально-економічні системи як основа сталого розвитку»

Питання для обговорення

1. Природні умови, їх вплив на формування територіальної структури суспільного виробництва.
2. Методи економічної оцінки природних ресурсів.
3. Основні напрями відтворення природних ресурсів Трудові ресурси як фактор розвитку економіки регіону.
4. Відтворення та регулювання використання трудових ресурсів.
5. Виробничий потенціал регіону та його оцінка.
6. Визначення, принципи формування та види виробничих комплексів.
7. Територіальні схеми розміщення окремих галузей народного господарства.
8. Функціональна та галузева структура суспільного виробництва.
9. Критерії та показники оцінки ефективності регіональної економіки.
10. Напрямки підвищення ефективності регіональної економіки.
11. Роль і значення територіально-виробничих і міжнародних зв'язків у формуванні та розвитку економіки регіону.

Задача 1

Проаналізуйте науковий потенціал регіонів України. Складіть таблицю, в яку занесіть показники, на основі яких проводився аналіз. Зробіть висновки. Базою аналізу є офіційні статистичні дані :

– Регіони України – 2016 (Частина I) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2016. – 299 с.;

– Регіони України – 2016 (Частина II) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2015. – 692 с.

Задача 2

Проаналізуйте інвестиційний потенціал регіонів України. Складіть таблицю, в яку занесіть показники, на основі яких проводився аналіз. Зробіть висновки. Базою аналізу є офіційні статистичні дані :

– Регіони України – 2016 (Частина I) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2016. – 299 с.;

– Регіони України – 2016 (Частина II) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2015. – 692 с.

Задача 3

Розробіть у загальних рисах концепцію розвитку будь-якого регіону, базуючись на показниках соціально-економічного розвитку регіону, демографічній ситуації, розвитку соціальної сфери. Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 4

Регіон А може виробляти 2 т чавуна або 8 т пшениці, використовуючи одиницю ресурсів.

Регіон В може виробляти 4 т чавуна або 12 т пшениці, використовуючи одиницю ресурсів. Яку продукцію буде експортувати або імпортувати кожен із цих регіонів?

Регіон А може виробляти 12 т металу або 6 т пшениці, використовуючи одиницю ресурсів.

Регіон В може виробляти 24 т металу або 6 т пшениці, використовуючи одиницю ресурсів. Яку продукцію буде експортувати або імпортувати кожен із цих регіонів?

Задача 5

На основі таблиці 9 і таблиці 10 проаналізуйте динаміку експорту та імпорту за регіонами України. Зробіть висновки.

Таблиця 9 – Експорт регіонів, млн дол США

Регіон	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Україна	51405,2	68830,4	63320,7	53901,7	38127,1	36361,7
Автономна Республіка Крим	563,3	891,1	914,9	...	...	...
області						
Вінницька	566,3	652,5	679,3	742,2	846,9	983,0
Волинська	434,8	605,8	628,8	685,4	631,7	611,9
Дніпропетровська	8010,4	10126,9	9794,9	8763,9	6399,0	5864,8
Донецька	13124,9	14254,2	12408,6	8403,0	3695,3	3430,8
Житомирська	394,0	550,0	606,1	664,3	441,3	484,7
Закарпатська	1156,6	1385,3	1300,0	1382,8	1094,4	1211,9
Запорізька	3200,3	3995,1	3678,5	3730,2	2931,0	2292,8
Івано-	507,6	821,5	471,7	487,8	373,0	573,7
Київська	1301,9	1985,0	1973,7	1852,3	1690,4	1705,1
Кіровоградська	336,8	632,1	857,2	820,7	406,6	427,4
Луганська	3324,3	4192,8	3543,6	1902,6	257,8	435,7
Львівська	974,3	1343,5	1290,9	1305,1	1206,3	1275,6
Миколаївська	1597,1	2370,9	2174,1	1837,5	1603,1	1666,4
Одеська	1684,4	1804,3	1628,4	1780,1	1727,5	1520,5
Полтавська	2219,7	3404,4	2654,6	2124,5	1481,1	1436,0
Рівненська	396,5	503,5	482,6	473,3	378,3	318,3
Сумська	746,5	1122,1	924,6	738,5	606,6	542,2
Тернопільська	131,4	236,9	365,1	359,0	291,0	294,3
Харківська	1433,1	2022,4	1987,3	1821,1	1311,6	1027,8
Херсонська	348,0	328,5	369,1	359,9	238,4	246,6
Хмельницька	291,4	460,4	489,0	506,3	401,6	318,7
Черкаська	672,7	1007,6	770,7	624,2	434,2	474,3
Чернівецька	104,0	124,9	125,3	129,2	108,3	119,3
Чернігівська	324,8	542,8	555,1	700,0	551,6	432,8
міста						
Київ	7104,9	12774,3	12336,8	11469,6	8742,9	8568,8
Севастополь	97,6	159,4	99,8	...	...	...

Таблиця 10 – Імпорт регіонів, млн дол США

Регіон	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Україна ¹	60742,2	84717,6	76986,8	54428,7	37516,4	39249,8
Автономна Республіка Крим області	326,7	1436,9	1045,3	...	...	...
Вінницька	344,7	497,6	496,2	428,2	266,7	299,4
Волинська	571,5	1015,2	1089,0	765,5	622,1	1130,8
Дніпропетровська	5387,7	6573,0	5357,3	4634,2	3225,3	3443,6
Донецька	3067,7	4171,4	4054,6	2122,4	1202,6	1110,8
Житомирська	428,4	384,5	384,2	285,9	246,4	336,7
Закарпатська	1348,6	2009,1	2062,5	1734,6	1011,5	1133,4
Запорізька	1363,0	2031,2	1760,0	1582,4	1085,5	998,4
Івано- Київська	652,0	983,7	578,3	481,9	294,5	406,0
Кіровоградська	3018,1	4793,6	4736,2	3759,1	2587,0	2951,6
Луганська	187,5	285,1	242,9	201,7	105,4	184,0
Львівська	1118,9	1988,6	1849,9	1017,2	318,4	357,4
Миколаївська	2028,4	3374,3	2655,9	2472,0	1447,9	1699,4
Одеська	866,1	895,7	928,9	631,3	574,7	685,8
Полтавська	3520,3	4304,9	3438,7	2078,6	967,3	1231,4
Рівненська	1066,2	1322,7	1111,6	1096,9	814,5	842,7
Сумська	438,1	458,7	328,1	283,1	202,3	255,0
Тернопільська	469,9	678,8	645,6	553,2	403,5	436,9
Харківська	209,8	337,0	349,7	303,7	259,4	274,9
Херсонська	1834,1	2738,6	2280,0	1888,8	1284,9	1489,5
Хмельницька	161,2	207,6	274,6	186,3	140,9	166,3
Черкаська	461,6	564,7	484,3	347,0	259,3	331,9
Чернівецька	378,4	577,0	497,2	416,3	228,1	291,2
Чернігівська	113,1	175,1	158,1	111,5	78,4	95,8
міста	380,7	545,1	586,0	528,7	380,0	473,9
Київ						
Севастополь	16548,9	26118,9	26677,5	20179,9	14495,4	16137,0
	63,6	145,3	106,9	...	...	...

Задача 6

На основі таблиці 9 і таблиці 10, а також даних про валовий регіональних продукт (табл. 11), розрахуйте зовнішньоекономічні, експортні та імпорتنі квоти, зовнішньоекономічне сальдо за регіонами України за 2013 – 2015 роки. Зробіть висновки.

Таблиця 11 – Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах)

Регіони	2013	2014	2015
Україна	1522657	1586915	1988544
Автономна Республіка Крим	46393	...	...
області			
Вінницька	36191	43990	59871
Волинська	20622	24195	31688
Дніпропетровська	152905	176540	215206
Донецька	164926	119983	115012
Житомирська	25676	29815	38425
Закарпатська	21400	24120	28952
Запорізька	54352	65968	89061
Івано-Франківська	33196	37643	45854
Київська	68931	79561	104030
Кіровоградська	25313	28758	38447
Луганська	55108	31393	23849
Львівська	63329	72923	94690
Миколаївська	32030	35408	48195
Одеська	69760	74934	99761
Полтавська	58464	69831	95867
Рівненська	22004	28724	35252
Сумська	26765	30397	41567
Тернопільська	18085	21676	26656
Харківська	85315	96596	124843
Херсонська	20767	23250	32215
Хмельницька	26426	32162	41088
Черкаська	33087	38466	50843
Чернівецька	13757	15049	18506
Чернігівська	24237	28156	36966
міста			
Київ	312552	357377	451700
Севастополь	11066	...	...

Задача 7

Проаналізуйте товарну структуру експорту та імпорту будь-якого регіону України. Зробіть висновки. Базою аналізу є офіційні статистичні дані :

– Регіони України – 2016 (Частина I) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2016. – 299 с.;

– Регіони України – 2016 (Частина II) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2015. – 692 с.

Які фактори впливають на формування товарної структури експорту та імпорту регіону. К спеціалізація регіону впливає на формування товарної структури експорту та імпорту?

Задача 8

Проаналізуйте географічну структуру експорту та імпорту будь-якого регіону України. Зробіть висновки. Базою аналізу є офіційні статистичні дані :

– Регіони України – 2016 (Частина I): стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2016. – 299 с.;

– Регіони України – 2016 (Частина II) : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – Київ, 2015. – 692 с.

Які фактори впливають на формування географічної структури експорту та імпорту регіону. Як спеціалізація регіону впливає на формування географічної структури експорту та імпорту?

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ
«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»**

1. Наукові методи аналізу розміщення продуктивних сил.
2. Об'єкт, предмет, мета, методи і завдання курсу «Регіональна економіка».
3. Закони і закономірності розміщення продуктивних сил і формування економіки регіонів.
4. Принципи ефективного розміщення виробництва.
5. Принципи комплексності у розміщенні виробництва.
6. Найважливіші принципи і чинники розміщення продуктивних сил.
7. Визначальна роль екологічних і соціальних критеріїв в розміщенні виробництва.
8. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил і формування економіки регіону.
9. Процеси районного утворення і економічного районування, як науковий метод територіальної організації господарства.
10. Основні чинники районного утворення.
11. Сучасне районування території України.
12. Форми громадської організації виробництва.
13. Територіально-промисловий комплекс – провідна форма територіальної організації виробництва.
14. Класифікація територіально – промислових комплексів.
15. Поняття регіону, регіональної економіки і регіональної політики.
16. Державна регіональна політика України.
17. Сутність державної регіональної економічної політики і її основні напрями.
18. Цілі державної регіональної економічної політики.
19. Основні засоби державної регіональної економічної політики.
20. Економіка держави як єдиний господарський комплекс.

21. Найважливіші економічні показники, що характеризують господарський комплекс України.
22. Сучасна галузева структура господарства і тенденції розвитку.
23. Природно-ресурсний потенціал і його структура.
24. Класифікація природних ресурсів.
25. Паливні ресурси України.
26. Рудне корисні копалини України.
27. Нерудні корисні копалини України.
28. Земельні ресурси України.
29. Водні ресурси України.
30. Лісові ресурси України
31. Рекреаційні ресурси України.
32. Ресурсозбереження як головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу.
33. Населення України і його роль в розвитку і територіальній організації господарства. Чисельність населення.
34. Регіональні особливості відтворення населення. Демографічні проблеми. Депопуляція.
35. Розміщення населення регіональні особливості і відмінності. Міграційні процеси в Україні.
36. Міське і сільське населення. Міська агломерація.
37. Трудові ресурси. Трудоресурсна ситуація і її регіональні особливості.
38. Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК). Значення паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві і його структура.
39. Вугільна промисловість. Економічна характеристика вугільних басейнів.
40. Нафто- і газодобувна промисловість.
41. Електроенергетика. Значення електроенергетики в розвитку народного господарства.
42. Сировинна база чорної металургії.

43. Основні технологічні процеси і типи підприємств в чорній металургії.
44. Чорна металургія. Основні металургійні райони. Основні проблеми і перспективи розвитку і розміщення галузі.
45. Кольорова металургія. Принципи і особливості розміщення підприємств кольорової металургії.
46. Машинобудівний комплекс України: значення, галузева структура, проблеми і перспективи розвитку галузі.
47. Важке машинобудування.
48. Загальне машинобудування.
49. Середнє машинобудування.
50. Точне машинобудування.
51. Хімічна промисловість: значення, галузева структура, принципи розміщення окремих галузей.
52. Розміщення окремих галузей основної хімії.
53. Розміщення окремих галузей хімії органічного синтезу.
54. Лісова і деревообробна промисловість: галузева структура, географія галузей, проблеми і перспективи розвитку галузі.
55. Легка промисловість України.
56. Будівельний комплекс України.
57. Агропромисловий комплекс (АПК) України: значення, галузева структура, проблеми і перспективи розвитку галузі.
58. Загальна характеристика і галузева структура сільського господарства.
59. Характеристика галузей рослинництва України.
60. Характеристика галузей тваринництва України.
61. Харчова промисловість як основна ланка АПК.
62. Транспортний комплекс і зв'язок України: галузева структура, структура вантажообігу і пасажирообігу.
63. Характеристика розвитку і розміщення окремих видів транспорту.
64. Територіально-виробничі комплекси і їх роль в розвитку виробничих сил.

65. Міжгалузеві комплекси, як соціально-економічна система.
66. Характеристика Донецького економічного району.
67. Характеристика Придніпровського економічного району.
68. Характеристика Північно-східного економічного району.
69. Характеристика Подільського економічного району.
70. Характеристика Північно-західного економічного району.
71. Характеристика Столичного економічного району.
72. Характеристика Карпатського економічного району.
73. Характеристика Центрального економічного району.
74. Зовнішня торгівля: структура, тенденції розвитку. Територіальна і товарна структура експорту і імпорту. Головні торгівельні партнери України.
75. Основні етапи інтеграції України в світове господарство.
76. Чинники сталого розвитку продуктивних сил.
77. Зміни в галузевій і територіальній структурі господарства під впливом соціальної переорієнтації економіки і технічного прогресу.
78. Проблеми інтеграції України до світового господарства.
79. Географічна структура зовнішньоекономічних зв'язків.
80. Шляхи інтеграції національної економіки України у світове господарство.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Димченко О. В. Регіональна економіка: навч. посібник / О. В. Димченко, Н. М. Матвєєва, С. М. Гайденко. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 205 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.ksame.kharkov.ua/6039/>
2. Якимчук А. Ю. Економіка природокористування: навч. посібник / А. Ю. Якимчук, А. Л. Черній. – Рівне : НУВГП, 2010. – 274с.
3. Кухарская Н. А. Стратегические приоритеты трансформации экономики регионов Украины: тенденции, формы, механизмы : монографія / Н. А. Кухарская ; Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины. – Одесса : ИПРЭЭИ НАН Украины, 2010. – 519 с.
4. Мартусенко І. В. Регіональна економіка: навч. посібник / І. В. Мартусенко, Б. В. Погріщук. – Тернопіль : Крок, 2010. – 241с.
5. Осадчий Є. І. Регіональна економіка: навч. посібник / Є. І. Осадчий. – Сімферополь; Саки : Фенікс, 2011. – 320 с.
6. Регіональна економіка : підручник / [В. В. Журавель, О. В. Поспелов, Г. П. Реун, В. Б. Родченко]; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 271 с.
7. Регіональна економіка та природокористування: навч. посібник / А. П. Голіков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз; за ред. А. П. Голікова. – Київ : ЦУЛ, 2011. – 352 с.
8. Серікова Т. М. Регіональна економіка у схемах і таблицях : навч.-практ. посібник / Т. М. Серікова, Н. К. Гіковата, Г. М. Шумська. – Харків : ХНЕУ, 2010. – 176 с.
9. Регіональна економіка : підручник для вищ. навч. закл. / [Н. Л. Гавкалова та ін.; за заг. ред. Н. Л. Гавкалової] ; Харків. нац. екон. ун-т. – Харків : ІНЖЕК, 2011. – 456 с.

10. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підручник / за ред. С. Дорогунцева. – Київ : КНЕУ, 2005. – 988 с.
11. Регіональна економіка : навч. посібник / Б. Ф. Заблоцький. – Львів : Новий світ-2000, 2011. – 546 с.
12. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток проблемних регіонів : монографія / Л. І. Федулова, Н. Ю. Буга. – Миколаїв : НУК, 2010. – 144с.
13. Фінанси регіону: теорія, проблеми, практика : монографія / [М. А. Козоріз, А. Я. Кузнєцова, І. З. Сторонянська, Г. В. Возняк]. – Київ : УБС НБУ, 2010. – 222 с.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Будівельний комплекс – сукупність галузей матеріального виробництва і проектно-пошукових організацій, які забезпечують будівництво. До складу будівельного комплексу включені такі галузі, як будівництво, промисловість будівельних матеріалів, виробництво будівельних конструкцій і деталей.

Виробничий комплекс як складник частина національної економіки – цілісна сукупність підприємств виробничого спрямування, поєднаних між собою елементами виробничої інфраструктури та організаційною системою управління господарством.

Галузеві райони – економічні простори певної народногосподарської спеціалізації.

Господарський комплекс – система виробництва, обміну, розподілу і споживання, що склалася в межах нашої держави.

Державна регіональна політика – це політика держави з політичного, правового, соціального й економічного розвитку країни в просторовому (регіональному) аспекті, яка відбиває як взаємини між державою й регіонами, так і взаємини регіонів між собою.

Економічне районування – науково обґрунтований поділ території країни або регіону на систему економічних районів, які формуються в процесі розвитку суспільного виробництва й відбивають географічний поділ та інтеграцію праці

Економічний район – географічно цілісна територіальна частина народного господарства країни, яка має свою виробничу спеціалізацію, міцні внутрішні економічні зв'язки і нерозривно пов'язана з іншими частинами суспільним територіальним поділом праці.

Загальний коефіцієнт емерджентності економічного потенціалу – коефіцієнт, що відображає комплексне, найбільш повне й ефективне залучення компонентів економічного потенціалу до суспільного

виробництво, є показником оптимальності співвідношення участі в циклі суспільно-економічного відтворення всіх компонентів ресурсів.

Комплексний розвиток продуктивних сил – заснований на раціональній спеціалізації економічно ефективний тип розвитку продуктивних сил, який характеризується взаємопов'язаністю, пропорційністю, збалансованістю поєднання галузей, виробництв і споживачів в економічному циклі, раціональним ресурсоспоживанням та оптимальною щодо цього територіальною організацією економічної діяльності.

Крупні (інтегральні) економічні райони – найбільші територіальні формування, які об'єднують кілька адміністративних областей або адміністративні області з автономною республікою.

Малі райони (мікрорайони) – райони, які пов'язані з низовим адміністративно-господарським районуванням. Їхня територія відповідає території кількох адміністративних районів, окреслених у межах області. Територія малого району може охоплювати велике місто (наприклад, Київ, Одесу, Харків).

Макропоположення регіону – положення регіону, що відображає економічні відносини об'єкта з великими регіонами, або навіть міждержавний рівень відносин.

Природні ресурси – компоненти й сили природи, які за даного рівня розвитку суспільства та сьогочасного ступеня вивченості використовуються або можуть бути використані для задоволення матеріальних або духовних потреб людини.

Продуктивні сили – сукупність людських, матеріальних та інших силових елементів, суттєвою властивістю яких є утворююча дія (діяльність).

Промисловий (агропромисловий) вузол – зосередження на обмеженій території (рангу територіально-господарського підрайону, міської агломерації) виробничо-технологічного територіального поєднання підприємств, що склалося історично або формується й на цей час.

Промисловий кластер – група взаємозалежних географічно наближених компаній (постачальники, виробники, посередники) і пов’язаних з ними організацій (освітні заклади, органи державного управління, інфраструктурні компанії), що діють у певній сфері й взаємодоповнюють одна одну.

Промисловий (агропромисловий) пункт – поселення разом із промисловим підприємством, яке створено при ньому (наприклад, селище міського типу, населення якого працює на електростанції, хутір із лісопильним підприємством).

Промисловий (агропромисловий) район – інтегральний район із переважаючим значенням промислового виробництва як головної галузі виробничої спеціалізації.

Промисловий (агропромисловий) центр – місто або селище міського типу, де зосереджено кілька промислових підприємств, і які складають спеціалізовану містоутворюючу галузь.

Регіон – територія, яка за сукупністю явищ або ознак відрізняється від інших територій і характеризується єдністю, взаємозв’язком елементів, що її складають, і цілісністю, що є закономірним результатом її розвитку.

Регіональна економіка – галузь знань на межі економіки та суспільної географії, що вивчає закономірності й особливості розміщення продуктивних сил, формування ареалів збуту продукції, регіонального економічного розвитку

Регіональна економічна політика – частина державної регіональної політики, яка спрямована на забезпечення оптимального узгодження загальнодержавних цілей та інтересів з особливостями розвитку окремих регіонів, пом’якшення регіональних економічних диспропорцій.

Ринкова інфраструктура – це сукупність галузей, що обслуговують ринкові відносини і об’єднують заклади кредитування, фінансування і страхування підприємств і населення.

Середні (інтегральні) економічні райони – райони, які є підрайонами крупних економічних районів й окреслюються межами адміністративної області або автономної республіки.

Соціальний комплекс держави – сукупність галузей виробництва та видів діяльності, що безпосередньо забезпечують потреби головної продуктивної сили – людини, а в регіональному вимірі – усього населення цієї території. Соціальний комплекс складається з двох доволі різних один від одного секторів господарства: соціально-інфраструктурних галузей і виробництва товарів народного споживання.

Стратегія економічного розвитку регіону – науково обґрунтованою програмою дій з метою реалізації об’єктивно обумовлених принципів розвитку регіону.

Структура суспільного виробництва – співвідношення між його галузями, що відображає господарські пропорції та стан суспільного поділу праці.

Фактори розміщення продуктивних сил – конкретні умови і причини, що впливають на територіальне розміщення виробництва.

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А
КАРТА УКРАЇНИ

ДОДАТОК Б

Додаток 8
до програми соціально-економічного
та культурного розвитку
Херсонської області на 2018 рік

ПЕРЕЛІК регіональних програм, запланованих до виконання у 2018 році з використанням усіх джерел фінансування

№ з/п	Назва програми	Координатор виконання програми	Рішення, яким затверджена програма	Термін дії програми
1.	Програма щодо відзначення, матеріального заохочення окремих колективів, громадян області та військовослужбовців, вшанування пам'яті загиблих херсонців – учасників антитерористичної операції, видатних земляків на 2016–2020 роки	Департамент культури, туризму та курортів обласної державної адміністрації	Рішення XXI сесії обласної ради IV скликання від 10 грудня 2005 року № 514 (зі змінами)	2016–2020 роки
2.	Програма щодо запровадження обласних стипендій	Департамент освіти, науки та молоді обласної державної адміністрації	Рішення XLVI сесії обласної ради V скликання від 14 травня 2010 року № 1302 (зі змінами)	Довгострокова
3.	Програма розвитку газопостачання та газифікації Херсонської області на 2011–2020 роки	Департамент будівництва та розвитку інфраструктури обласної державної адміністрації	Рішення VII сесії обласної ради VI скликання від 01 липня 2011 року № 215	2011–2020 роки
4.	Регіональна програма індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлових умов сільського населення «Власний дім» на 2012–2020 роки	Управління містобудування та архітектури обласної державної адміністрації Херсонський обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі	Рішення X сесії обласної ради VI скликання від 30 листопада 2011 року № 337 (зі змінами)	2012–2020 роки

№ з/п	Назва програми	Координатор виконання програми	Рішення, яким затверджена програма	Термін дії програми
5.	Комплексна програма розвитку водного господарства Херсонської області на період до 2020 року	Херсонське обласне управління водних ресурсів	Рішення XIV сесії обласної ради VI скликання від 05 квітня 2012 року № 434	До 2020 року
6.	Обласна програма «Питна вода Херсонщини» на 2012–2020 роки	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної державної адміністрації	Рішення XV сесії обласної ради VI скликання від 10 травня 2012 року № 472	2012–2020 роки
7.	Програма розвитку земельних відносин та охорони земель у Херсонській області на 2014–2018 роки	Головне управління Держгеокадастру у Херсонській області	Рішення XXX сесії обласної ради VI скликання від 21 травня 2014 року № 1015	2014–2018 роки
8.	Обласна програма соціального захисту людей похилого віку, інвалідів та підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності і протидії торгівлі людьми на 2015–2019 роки	Департамент соціального захисту населення обласної державної адміністрації	Рішення XXXIV сесії обласної ради VI скликання від 29 квітня 2015 року № 1204 (зі змінами)	2015–2019 роки
9.	Обласна цільова соціальна програма протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2015–2018 роки	Департамент охорони здоров'я обласної державної адміністрації	Рішення XXXIV сесії обласної ради VI скликання від 29 квітня 2015 року № 1210	2015–2018 роки
10.	Обласна цільова програма «Розвиток освіти Херсонщини – інвестиції в майбутнє регіону» на 2015 – 2018 роки	Департамент освіти, науки та молоді обласної державної адміністрації	Рішення XXXIV сесії обласної ради VI скликання від 29 квітня 2015 року № 1212	2015–2018 роки
11.	Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2020 року	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної державної адміністрації	Рішення XXXVI сесії обласної ради VI скликання від 10 вересня 2015 року № 1296	До 2020 року
12.	Програма створення страхового фонду документації області на період 2016–2020 років	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи обласної державної адміністрації	Рішення XXXVI сесії обласної ради VI скликання від 10 вересня 2015 року № 1301	2016–2020 роки

№ з/п	Назва програми	Координатор виконання програми	Рішення, яким затверджена програма	Термін дії програми
13.	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2016–2020 роки	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи обласної державної адміністрації	Рішення XXXVI сесії обласної ради VI скликання від 10 вересня 2015 року № 1302 (зі змінами)	2020–2016 - роки
14.	Програма формування позитивного іміджу та розвитку зовнішньоекономічної діяльності Херсонської області на 2016–2018 роки	Департамент інвестиційної та промислової політики обласної державної адміністрації	Рішення III сесії обласної ради VII скликання від 22 січня 2016 року № 59 (зі змінами)	2016–2018 роки
15.	Обласна програма оздоровлення та відпочинку дітей влітку на період 2016–2020 роки	Департамент соціального захисту населення обласної державної адміністрації	Рішення VI сесії обласної ради VII скликання від 09 вересня 2016 року № 195	2016–2020 роки
16.	Обласна комплексна програма з національно-патріотичного виховання «Дитина – громадянин – патріот Батьківщини» на 2016–2021 роки	Департамент освіти, науки та молоді обласної державної адміністрації	Рішення VI сесії обласної ради VII скликання від 09 вересня 2016 року № 226	2016–2021 роки
17.	Програма розвитку інформаційного простору Херсонської області на 2017–2020 роки	Управління інформаційної політики обласної державної адміністрації	Рішення X сесії обласної ради VII скликання від 23 грудня 2016 року № 302	2017–2020 роки
18.	Обласна цільова програма сприяння розвитку громадянського суспільства на 2017–2020 роки	Управління інформаційної політики обласної державної адміністрації	Рішення X сесії обласної ради VII скликання від 23 грудня 2016 року № 303	2017–2020 роки
19.	Програма розвитку культури і духовності в Херсонській області на 2016–2020 роки	Управління культури, туризму та курортів обласної державної адміністрації	Рішення X сесії обласної ради VII скликання від 23 грудня 2016 року № 306 (зі змінами)	2016–2020 роки
20.	Програма розвитку архівної справи в області на 2017–2021 роки	Державний архів Херсонської області	Рішення X сесії обласної ради VII скликання від 23 грудня 2016 року № 307	2017 - 2021 роки
21.	Обласна програма «Ліси Херсонщини» на 2017–2020 роки	Херсонське обласне управління лісового та мисливського господарства	Рішення XI сесії обласної ради VII скликання від 03 березня 2017 року № 373	2017–2020 роки

№ з/п	Назва програми	Координатор виконання програми	Рішення, яким затверджена програма	Термін дії програми
22.	Обласна програма «Розвиток людського капіталу Херсонської області» на 2017–2021 роки	Департамент освіти, науки та молоді обласної державної адміністрації	Рішення XII сесії обласної ради VII скликання від 10 квітня 2017 року № 473 (зі змінами)	2017–2021 роки
23.	Регіональна цільова програма «Електронна охорона здоров'я» на 2017–2020 роки	Департамент охорони здоров'я обласної державної адміністрації	Рішення XIII сесії обласної ради VII скликання від 09 червня 2017 року № 494	2017–2020 роки
24.	Регіональна цільова програма запобігання та лікування серцево-судинних захворювань на 2017–2021 роки	Департамент охорони здоров'я обласної державної адміністрації	Рішення XIII сесії обласної ради VII скликання від 09 червня 2017 року № 495	2017–2021 роки
25.	Обласна програма виконання робіт з ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування на 2017 – 2018 роки	Департамент будівництва та розвитку інфраструктури обласної державної адміністрації	Рішення XIII сесії обласної ради VII скликання від 09 червня 2017 року № 498	2017–2018 роки
26.	Обласна програма «Молодь Херсонщини» на 2017 – 2021 роки	Департамент освіти, науки та молоді обласної державної адміністрації	Рішення XIV сесії обласної ради VII скликання від 08 вересня 2017 року № 607	2017–2021 роки

Виробничо-практичне видання

МЕТОДИЧНІ НАСТАНОВИ

до організації самостійної роботи, проведення практичних занять
з навчальної дисципліни

«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

(для студентів заочної форми навчання спеціальності 051 – Економіка)

Укладачі **ПУШКАР** Тетяна Андріївна,
СІРЕНКО Наталія Миколаївна

Відповідальний за випуск *Т. А. Пушкар*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2017, поз. 508 М

Підп. до друку 08.02.2018 Формат 60 x 84/16
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 2,5
Тираж 50 пр. Зам. №

Виконавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК 5328 від 11.04.2017.